

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 13 cr., — de trei ori 16 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiin, 21 Noemvre.

„Libertate constituțională”, ce cu vînt frumoașe și căt abus comit oamenii cu ele!

Într'un moment de dispozițiune bună, când omul poate să abstragă dela viață cum este în prosaica ei realitate, libertatea constituțională poate, ba trebuie să-și-o închipească cam așa: „Sînt membru liber al unei corporațiuni libere. Am aceleși drepturi și aceleși obligații, cari le au și ceilalți membri. Dreptatea, dacă din nesciință sau reînță, mi ar fi stîrbită din partea cuiva, sînt în pozițiune, ca ori care altul, de a mi-o reclama și nici o jurisdicțiune nu'mi poate denega reclamarea. Când e vorba de obligamentele și de sarcinile, la care sînt supus, ca ori care altul, în interesul corporațiunii, cărei aparțin, sînt chemat să țin și eu un cuvînt. Îndirect sau direct le mîsur împreună cu ceilalți concetățeni. Din bunătatea aceloră mă împărtășesc și eu în proporțiunea facultăților mele materiale și spirituale etc. etc.”

Ce poate omul pofti mai mult în viața aceasta trecătoare? Răvnitoriu trebuie să fie acela, care trăiește afară de granițele libertății constituționale!

Însă coborînduse Românul din idealul libertății constituționale în prosaica practică a vieții, vede, că libertatea lui este atîrnată de condițiuni, cari o reduc foarte mult, dacă nu de tot. Chiamat la exercitarea drepturilor cetățenești cetățeanului născut nemaghiari și se îmanuează o invitare, în care el nu știe ce se cuprinde, pentrucă e scrisă într'o limbă, ce nu o înțelege. Dreptatea când și o caută, rezoluțiunile i se dau într'o limbă, care așijderea nu o înțelege; de unde urmează, că în multe casuri i scapă termine sau alte împregiurări, care i prescriu dreptul și pe lângă toată dreptatea cauzei sale, pe cale legală poate să fie lipsit de dreptul său. Împărțirea sarcinilor și beneficiilor în suprema instanță o poate exercita numai dacă știe o anumită limbă. Toate aceste i se pun curmeziș, în calea libertății constituționale înainte de ce vine guvernul și organele sale cu presiunea din punctul de vedere al partidei sale, pentru a se susține la putere și care nu e mai puțin exclusiv în privința naționalității.

„Libertatea constituțională”, după cum și o idealizează omul dispore așa dară cu totul și numai pe lângă încordări deosebite mai rămăne o umbră de constituționalism, care se deosebesce în togma ca umbra de corp.

Căci dacă ne aducem aminte cum guvernele căte s'au perondat, pe căi îndirecțe, ne au fînit departe de legislațiivă, în timpul, când s'a adus o sumă de legi, la a căror creare, chiar și pe lângă restricțiunile în vigoare, am fi fost îndreptățiti a lua parte într'un numer mai corespunzător: nu putem de altă parte să alungăm dela noi îngrijirea, că cele aduse și cele ce se vor mai aduce, încăt ne privesc, ne fac iluzoria toată binefacerea, ce o așteptăm dela libertatea constituțională.

În perspectiva cea mai de aproape ne stă proiectul de lege pentru scoalele medie.

Avem puține, dar cu căt avem mai puține cu atăta ne interesăm mai mult de ele.

În stat liber cu autonomie bisericească și scolară noi creдем, că institutele aceste ne vor rămăne nise instituite numai și numai pentru promovarea culturii poporului nostru.

Ne am dat demult a abstrage dela pretensiunea justă, că statul, a căru cetățeni sîntem ar fi datoriu să susțină și pentru noi institute din bugetul, la care contribuim. Ne am familiarisat cu ideea, că statul din mijloacele, la care ca cetățeni, cu egale sarcini, trebuie să contribuim și noi, să susțină numai institute, unde se cultivă numai limba unei naționalități, eară pentru a noastră, mult dacă i se avizează un unghieul ca de milă. În împregiurările noastre eram mulțămiiți să avem linise în institutele noastre susținute din mijloacele noastre speciale.

Acum însă vedem, că în marginile „libertății noastre constituționale” nu mai sîntem siguri nici sub coperișul susținerii din averea noastră privată.

Proiectul, care are să vină pe tapet în sesiunea prezentă a legislațiunii, are de gînd să impună îndatoriri, cari de o parte lovesc în autonomia noastră profesională, eară de altă parte fac începutul introducerii succesive a limbii maghiare pe scooteala limbii noastre și în scoalele medie.

La spatele acestui proiect se prepară altul, care în formă este mai inocent decăt cel pentru scoalele medie; în esență însă are să intre cu mult mai adînc în viața noastră națională, înțelegem, căsătoria civilă.

Fără de a considera că prin căsătoria civilă, puterea sacramentală a institutului căsătoriei, ca institut dumnezeesc, se reduce la o binecuvîntare, care va atîrna dela simțul religios al fie căruia, a o primi sau a nu o primi; fără de a considera că sîntenja legăturii între bărbat și uieire prin această scade înaintea poporului și moralitatea publică se periclitează: nu putem perde din vedere, că întemeierea familiei, din o proprietate a confesiunii, care la noi este identică cu naționalitatea, devine proprietatea administrațiunii statului, și aceasta, după dispozițiunea majorității care ne guvernează, are tendența de a desnaționalisa pe nemaghiari în favorul naționalității maghiare.

Estă dară, că nici umbra fericii închipuite despre libertatea constituțională nu ne mai rămăne. Estă că treptat, treptat sîntem strimtoțați încăt, ca Români, nu vom mai avé aer politic să respirăm.

Făță cu împregiurări de felul arătat, oare noi să nu facem nimica? se lăsăm să vină toate așa cum vor voi să vină?

Maghiarii, amenințați de germanism, se grăbesc a se întări făcînd, scooteală cu paguba noastră. Ei se apără, deși cu mijloace nejustificate. Noi nu trebuie să ne luăm refugiu la mijloace nejustificabile. Noi putem să ne apărăm existența noastră fără de a fi rei cetățeni și fără de a ataca existența altora, numai să facem mai multă întrebunțare de energia, ce a dat-o

Dău tuturor ființelor spre ași apăra existența. Strimtoțată, cum este libertatea constituțională, să nu ne mai uităm la ea ca la o pagubă, ci să începem a lucra cu ea, înainte de a ajunge în pozițiunea, de a nu mai pute face nimica.

Nu ne-am făcut nici când iluziuni de stările noastre constituționale, dară pururea și neincetat am arătat că nu este bine a le lăsa, așa cum sînt, nefolosite. Proverbiul românesc ăce: căer eu cureu, dar mai rău făr' de rău!

Să încercăm decia îndupleca guvern și legislațiune ași face și față cu noi datorita.

Revista politică.

Sibiin, în 21 Noemvre.

Agitațiunea maghiară contra armatei comune este discutată cu interes viu în presa din Cislaiania. „M.P.” din Viena în numărul de Joi spune, că guvernul unguresc își bate capul cum să pună capăt agitațiunilor necălitate. La sfîrșitul notiței sale adauge foaia citată următoarele:

„Accentuăm, ca din partea aceea, din care vine agitațiunile contra armatei comune, de ani se agitează și contra locuitorilor nemaghiari ai Ungariei, contra Nemților, Slavilor și Românilor. Ar fi timpul a se pune odată capăt perversităților îndreptate contra armatei, precum și contra nemaghiarilor. Vom vedé în curînd, dacă ministerul Tisza va fi în stare a face aceasta. Cum a mers până acum, nu se mai poate. Este cu neputință a mai privi cu nepăsare, cum un cărd de șovinști maghiari tratează armata comună și pe toți nemaghiarii Ungariei ca pe nise proșcrii.”

Un discurs ținut în Sâmbata trecută de lordul Granville în Hanlev, a avut aproape însemnătatea unui manifest al guvernului. Lordul Granville trată afacerile politice cu o siguranță neobicinuită la diplomați și face chiar o polemică contra documentelor oficiale străine. În privința Irlandei, lordul Granville declară, că deși numărul asasinatelor este astăzi mai mic acolo de căt în Engiltera și de căt în anii trecuți, totuși este adevărat că noua metodă pentru limitarea drepturilor proprietății săracilor și a contractelor este de nesuferit și ea nu trebuie să mai dureze. Parlamentul se va întruni pe la începutul lui Ianuarie, și guvernul va propune atunci nu numai o măsură temporală, spre a combate actuala situațiune excepțională, ci mijloace de leuire care, întemeiate pe principii sănătoase, vor fi potrivite pentru ori-ce viitor.

Lordul Granville începu apoi o polemică contra recentului discurs al marchisului de Salisbury și espuse cu deamănuntul tot ceea-ce a făcut actualul guvern englez de la venirea sa la putere. În privința Greciei, Engiltera n'a făcut alta de căt s'a unit cu propunerile franceze, ca demonstrațiunea navală să se întindă și asupra Greciei. După aceasta lordul Granville făcu în privința secestrării Smyrnei destăinuirea, că acest plan a fost aprobat de Rusia și Austria. Ba încă

Austria consimți chiar și la existența consulară, însă refușă de a participa la o demonstrațiune maritimă. Când se cunoscu acest refuș, Francia declară, că abținerea Austriei schimbă cu totul situațiunea și că, astfel fiind nici Francia nu poate să mai ia parte. Tot astfel declară și Germania. I-ar fi rămas atunci Engilterei diferite alternative, dar, pe când negocierile durau încă, Sultanul dădu promisiunea formală, că va ceda Dulcignul.

Întru ceea ce privește demonstrațiunea navală, apoi lordul Granville declară, că a cetit chiar într'o carte albastră, că el ar fi ăis, că nu este în intențiunea Austriei de a trage un tun măcar; această afirmațiune nu se întemeiază încă decăt pe o neînțelegere, căci argumentarea sa a fost cu totul alta. D-sa a ăis, că după părerea sa, este absolut foarte mică probabilitatea de a trage un tun măcar. Marchisul de Salisbury a criticat apoi concertul european, d-sa afirmă, că el există încă și astăzi. Este prea puțință ca el să se distrugă în tot momentul, dar atunci aceasta n'ar fi vina Engilterei. Dsa afirmă, că aceasta nu se va întempla, dar la cas când se va ivi această întemplare, dsa va păstra necontent convingerea, că el a fost foarte bine-făcător pentru manținerea păcii europene. Marchisul de Salisbury s'a încercat să espună lucrurile astfel, ca cum tot ce s'a făcut pentru Muntenegru, s'a făcut numai în interesul Rusiei. Este prea adevărat, că Rusia are mai multă simpatie pentru Muntenegru decăt pentru Austria; dar cu toate aceste Austria este aceea, care printru toate puterile, a dorit cumai multă înfocare cea mai repede rezolvare a cestuinei muntenegrene.

Lordul Granville declară, că față cu Austria a procedat în tot deauna într'un chip sincer și drept și precăt știe, Austria a corespuns cu această dreptate, atît prin ministerul din Viena căt și prin reprezentantul austriac din Londra.

În privința Rusiei lordul Granville declară, că la venirea sa la putere, relațiunile anglo-ruse erau foarte încordate; dsa n'a încheiat nici o alianță cu Rusia și cu atăt mai puțin un tractat secret; totuși se bucură, că relațiunile sînt amicale și că Rusia și Engiltera împreună cu alte puteri cooperează spre ajungerea la nese scopuri mai legitime și mai vrednice dedit.

Relativ la Germania, d-sa voește a repeta aceea ce a afirmat altădată ca membru din opozițiune, adecă că pe când alții își atribue tot meritul de ascendență în Europa, Germania umblă în adevăr după această mare influență, deși dînsa o espune ca foarte mică. Ori căt s'ar lăpăda Germania de aceasta, nu este mai puțin adevărat, că ea are cea mai mare influență și manține până în momentul de față concertul european.

Lordul Granville vorbi apoi pe scurt și de Italia și încheiă astfel: „Guvernului englez nu'i este rușine de politica lui esterioră, pe care o va continua, el prosperă în manținerea concertului european, dar în același timp Engiltera își păstrează completa ei libertate de acțiune și de judecăt,

astfel precum este pretinsă aceasta de pozițiunea Engliterei printre națiunile europene.

Regina Engliterei a emis decretul pentru convocarea parlamentului pe ziua de 6 Ianuarie st. n. Ministrul englezi s'au intrunit la Regina Sămbăta trecută; a doua zi apoi au ținut un consiliu de cabinet la d. Gladstone. Apropierea sesiunii extraordinare ocazionează o mare activitate în cele două partide politice. Capul oficial al opoziției în camera comunelor, sir Strafford Northcote, a pronunțat dările aceste un discurs, din care se vede, că opoziția nu și-a flocat încă tactica de luptă pentru viitoarea campanie parlamentară. O fracțiune a partidului în opoziție amenință, să facă în parlament cauză comună cu Irlanda, în fruntea căreia se află Parnell, agitatorul cel mai primejdios. Lordul Beaconsfield a căutat fără succes să schimbe această hotărâre a noului grup, care are de conducător pe lordul Churchill. Procesul lui Parnell pentru turburările irlandeze se crede că se va termina printr-o condamnare. Aceasta ar conveni guvernului, pentru că ar scăpa de unul dintre cei mai primejdioși adversari. Îndată după deschiderea sesiunii parlamentare, guvernul va prezenta proiectul agrar. În sinul ministerului există oare-care neînțelegeri latente în chestiunea irlandeză. O parte dintre membrii cabinetului mai radicali speră, că proiectul acesta va avea un rezultat mai eficient decât orice politică de reprimare. După cum se spune cu multă strălucire, proiectul nu are mulți sorți de succes.

Din dieta Ungariei.

(Urmare.)

Ministrul de justiție Dr. T. Pauler începe prin a arăta stadiile, în care au ajuns lucrările, cu care l'a însărcinat parlamentul în anii trecuți. În privința introducerii procedurii verbale am aflat de lipsă, a trimite juristi ungurești în străinătate, pentru a se informa despre detaliurile procedurilor procesuale mai nou și ași da păreri asupra lucrului. Pe temeiul acestor studii făcute în străinătate și a experiențelor din țara noastră avea să se substearnă dietei un proiect despre o procedură nouă, care se stea la înălțimea științei de astăzi și a experiențelor practice.

Cu această problemă s'a însărcinat deputatul Dr. C. Emmer și profesorul ordinar pentru procedura civilă dela universitatea din Cluj Dr. Alex. Plósz. Dr. Plósz cunoaște din temei procedura, ear' deputatul Dr. Emmer are experiență din viața practică, ca avocat și apărător excelent al acușătorilor.

Dr. Emmer a studiat în vara trecută în cele mai multe cantone din Elveția, în Franța, Belgii și Frankfurt procedurile de acolo, nu numai din cărți, ci și din instrucțiune proprie, a comunicat cu autoritățile și cu bărbații de specialitate mai remarcabili pe acest teren, a întimpinat pretotdeauna o bună primire și s'a convins despre calitățile sistemului, ce o crede mai corespunzătoare. Densul și-a dezvoltat păreri sale într'un raport, pe care citindu-l am aflat cu bucurie, că el împreună pe deplin cunoștințele teoretice de specialitate cu înțelepciunea și tactul practice.

Profesorul Plósz studiază acum procedura în Germania, într-o țară, care numai de curând a adoptat sistemul verbală.

Acești bărbați vor stabili împreună liniamentele principale ale proiectelor, pe care se va baza sistemul procedurii verbale.

Încât pentru decentralizarea tabelor reg., aceasta va pute să urmeze numai după stabilirea definitivă a principiilor și normelor pentru pro-

cedura cea nouă, dar cu toate aceste eu am dispus deja să se facă lucrările pregătitoare, am provocat organele cele mai competente să și dea părerea cu privire la numărul și așezarea judecătorilor supreme și tabelor reg., având în vedere relațiile sferei lor proprii; am provocat nu numai judecătorii ci și camerele advocaționale să dea opinii, pentru că advocații ca imediați apărători ai partidelor au ocaziune să cunoască defectele și remediile necesare pentru delăturarea lor. Camerele advocaționale și-au trimis opiniunile, judecătorii supreme însă numai în parte.

Decentralizarea tabelor reg. nu se poate pune în lucrare înainte de a se sci, ce sistematism vom adopta pentru procedura procesuală. Dar cu toate aceste eu mă voi grăbi a substerne proiectul îndată ce lucrările pregătitoare vor fi terminate.

În privința modificării regulamentului advocațional opiniunile fiind date, materia grupată și discuta proiectului gata vi se va substerne în scurt timp.

Proiectul despre căsătoria civilă se va substerne în decursul acestei sesiuni dietale. Ministerul a pregătit cele de lipsă pentru discutarea materiei.

Din codul civil se află gata mai multe părți, de es. dreptul ereditar, dreptul obligațiilor și partea generală.

Încât pentru concediurile judecătorilor sunt și eu de părere, că e mai bine a se introduce în locul feriilor nefermurate un juristic. La organizarea judecătorilor voi face o propunere în această privință.

Ce privește intercalarea, trebuie să mă țin de lege. Nu intercalările sunt cauza concurselor, ci eu voiesc numai să dau ocaziune concurenților să concureze.

Transferarea nu se face din punct de vedere al intercalarelor, ci la propria dorință a respectivilor, pentru că acesta și va împlini mai bine chierarea, dacă funcționează într'un loc unde și place.

În privința vacanțelor observ: Posturile presidiale sunt toate ocupate; din 567 posturi de judecători cercuali sunt 6, dintre 543 posturi de subjuși sunt 15 în vacanță, dar și aceste se vor ocupa cât se va pute mai curând. Amănarea ici colo provine dela împregiurări deosebite, care reclamă precauțiune mai mare.

Proiectul de lege din urmă e substernut deja de comisiunea însărcinată cu elaborarea lui. Dar chestiunea fiind și de natură național-economică proiectul e supus la aprefierea ministerului de comerț.

Încât pentru terminarea restanțelor, dela 1870—1877 principiul directiv a fost a aplica pentru restanțele dela tribunalul suprem și curtea de cassatione judecătorii dela tablă. Aceasta s'a făcut în mai multe cazuri la mandatul legislațiunii și astfel de judecători se mai află și astăzi aplicați la aceste judecătorii. Sunt gata a accepta ori ce modalitate mai corespunzătoare.

Cu privire la procedura penală militară observ: Dreptul penal material pentru militărie datează din anii cincideci și este aproape identic cu codul penal austriac, care a fost în vigoare în Transilvania și în a. cur. și mai e și astăzi valid în Austria. O modificare e de lipsă și aici, care se va și face.

Încât pentru procedura penală militară, s'au făcut multe ameliorări în anii 60. Și compunerea judecătorilor s'a modificat. S'au început discușiunile necesare pentru introducerea unei proceduri mai corespunzătoare cu postulatele justiției. Reforma va multămi pe toți, prin urmare proiectul de rezoluțiune substernut de Chorin e de prisos.

Debaterea chestiunii Evreilor în parlamentul prusian.*)

Tribunalele sălii ședințelor erau desolate. Președintele de Köller, deschide ședința la orele 11¹/₄. După examinarea unor alegeri, să ceti interelarea lui Hanel.

Contele de Stolberg Wernigerode declară, că e gata a răspunde din partea guvernului la acea interelare.

Dr. Hanel ia cuvântul pentru a și motiva interelarea: Pentru ca România, Bulgaria, Serbia și Muntenegru să fie primite în familia statelor europene, li s'a pus de congresul din 1878 condiția egalei îndreptățiri a Evreilor cu celelate confesiuni, căci numai prin egala îndreptățire se poate a-junge la asimilarea acestora cu poporul indigen. Făcând România, greutăți întru îndeplinirea acelei stipulațiuni, i s'a refuzat recunoșterea până ce se va conforma acelei îndatoriri. Egalitatea Evreilor este așa dar o condițiune a civilizațiunii, așa că statele, cari nu o recunosc, n'ar pute fi primite în concertul popoarelor europene.

Influențele retro-active ale unei robii de mai bine de o mie de ani a Evreilor, nu pier deodată. De aceea nu va dori nimeni a inaugura raporturile de odinioară, mișcarea actuală nu este îndreptată contra acelor rele, ci contra întregului neam evreesc. Aceasta se dovedește prin liga antisemitică, prin diferitele agitațiuni electorale din Berlin. Mișcarea a devenit o chestiune de rasă, primind astfel întorsătura cea mai irititoare și mai perfidă. (Prea adevărat). Se află ura contra rasei: ea nu se îndreptăază contra unor indiviși isoiași; aceasta ură este o desfidere a poruncei creștinismului, care pretinde: iubesc pe de aproape tui ce va tine însuși. Mișcarea antisemitică e mai pe jos în brutalitate etc. ca esecesele social-democratice. El amintesc numai nisce anumite evenimente în mijloacele publice de comunicațiune, bațjocirea în masă a cimitirelor evreiesci; aceasta ar fi o aprobare a mișcării, pentru care sunt răspunzători școlarii și susținatorii ei. Școlarii evrei nu mai sunt siguri de a fi dați înapoi și de a fi insulțați în școală, și totuși câți Evrei nu sunt în drept de a pretinde cel mai mare merit pentru stat și comuna?

Starea actuală a lucrurilor nu este de loc conformă cu nepărtinirea și dreptatea; aceasta o înțelegseră acei oameni, cari publicară manifestul contra anti-semiilor. El crede că și guvernul e datoriu acum să și manifesteze imparțialitatea și dreptatea sa prin o demonstrațiune. El cere aceiași soare și aceeași lumină pentru toți (Risete în centru.) În cercurile jidovesci există ingrigiri, că guvernul nu este drept cu Evreii. Guvernul trebuie acum să se exprime cu atât mai mult, cu cât i se va adresa o cerere, în forma unei petițiuni, ca pe calea administrativă să se îngroape constituțiunea.

Oratorul cetesece apoi o depeșă din Vestalia, care spune că un consiliu provincial a îndemnat oficial ca să subscrie petiția anti-semiilor. El (Hanel) crede, că a fost dator de a veni cu această interelare, în care se află cu totul independent pe terenul dreptului ce i acordă constituțiunea. O declarațiune definitivă a guvernului în sensul constituțiunii ar tăia apa anti-semiilor, ar lăși linicească și ar reda concetățenilor Evrei dragostea spre o activitate cotățenească. (Strigăt: Usurar! În centru șogmot.) El speră într'o astfel de declarațiune; poștia guvernului, în tot cazul, trebuie să fie clară, el susține, că onoarea națională pretinde ca să se păstreze această egalitate. (Aplause.)

Vice-președintele ministerului, contele Stolberg constată, că petiția amintită în interelarea n'a sosit încă la minister; deci el n'a fost în stare, de a examina acea petiție. Tot odată el nu se oprește de a declara, că legislațiunea existentă susține egala îndreptățire a tuturor confesiunilor și că guvernul n'are intențiune de a face vre-o schimbare.

Răspunsul guvernului a întimpinat cele mai vii aplause.

Deputatul de Minigerode propune dezbateră a interelării, tot așa și Rickert și Klotz. Camera aprobă. Lista oratorilor a fost flocată prin sorji. 9 oratori erau pentru și 18 contra interelării. Cel dintăiu orator con-

tra interelării a fost Reichensperger (Olpe). El spune că e mulțumit cu declarațiunea guvernului, care voiesc să manșină egala îndreptățire a Evreilor. Evenimentele din România au dovedit numai ce însemnată și putere internațională a câștigat în Europa cea mai mică minoritate evreiască. Mișcarea semitică nu e dictată nici decum din vre-o ură religioasă sau de rasă, ea provine din convingerea poporului, că sunt puse în joc interesele naționale și sociale, că evreismul emancipat are o influență rea, că mai cu samă clasele de jos sunt supte de acea minoritate, care nu lucrează, ci speculează.

Președintele de Köhler deschide ședința la 10¹/₄. Camera continuă cu dezbateră interelării Hanel. Cel dintăiu orator est' dr. Mayer (Breslau). El apără mai întâi pe magistratul din Breslau, căruia i s'a imputat, că a acuzat pe un învățător pentru subscrierea petiției Evreilor. Acei învățători n'au subscrie numai petiția, ci și scrisoarea argitațiunii și de aceea s'a făcut acea procedură contra lui. Aceasta a fost un pas ostentativ public, ear nu exercitarea dreptului de a petiționa. Oratorul respinge apoi imputarea că interelarea a fost un atac îndreptat contra dreptului de a petiționa, că afirmațiunile argitațiunii contra Evreilor, că este de temut desnaționalizarea Germanilor prin imigrarea Evreilor etc. au fost de mult combătute.

E o pagubă timpul și osteneala, în trebuință pentru rezolvarea problemei, care în realitate nu există. Dintre învinovățiile ridicate contra Evreilor, aceea, că nu lucrează și n'au nici o meserie, Evreii inteligenți o regretă din inimă. Numai arareori primesc maestrii creștini, ucenici evreii. Atacurile contra Alianței israelite sunt cu totul nejustificate, de oare-ce alianța este numai pentru ajutorarea Evreilor din Orient. Goana Jidovilor a înaintat așa de mult în cât simplul cuvânt de „Jidan“ a devenit o mare ocară. Dacă tratăm ast-fel pe Evrei nu putem pretinde ca coloniile noastre din Rusia să fie protegiate. Nici afirmațiunea, că Germanii sunt respinși de Evrei din cauză, că nu sunt comercianți isteți, nu e justă, de-oare-ce casele cele mai mari comerciale și mai cu seamă în străinătate sunt mai toate în mâinile Germanilor creștini, cari fac chiar Englesilor concurență. Oratul așteaptă de la mintea săntoasă a Germanilor, ca agitațiunea urită să dispară cât mai curând.

Deputatul Bachem constată, că majoritatea Camerei consideră interelarea ca înopotună și tot de-odată nu condamnă de tot agitațiunea anti-semitică. Partida progresistă se va încerca în zadar să și câștige opiniiune în Cameră pentru tendențele ei. El ține că ea trăsese și lucrează numai în astfel de o-rașe, unde relațiunile sunt ca în Berlin; e vorba mai mult de tirorismul contra antisemiilor decât de terorismul antisemitic. În chestiunea evreiască locul principal l' ocupă interesele economice și aceasta cu atât mai mult cu cât sunt diferite ținăturile mai slabe în privința economică. În anii din urmă s'a ivit o schimbare enormă a posesiunii în favorul Evreilor, care nu și poate avea baza într'o activitate mare și inteligentă, ci o mare parte a populațiunii evreiesci a trebuit să întrebunțeze mijloace foarte rele. Evreii au în mână burse și contribuiesc mult la scumpirea pâinei omului sferman; nu este deci vorba de invidie.

Amărăciunea este prea justă, de oare ce Evreii și câștigă prin mijloace neiertate avere, cu care și cresc copii. Nu se poate îmbunătăți starea de cât prin reformarea legislațiunii sociale, mai cu seamă în fața capitalului, și înainte de toate trebuie înfrântă foile evreiesci din Berlin, cari se deosebesc mai mult prin necredință, dispreț și cinismul lor, dar mai cu seamă escelează foile umoristice. Dacă batjocorile aduse la adresa catolicilor ar fi fost adresate contra Evreilor, întregă lumea ar fi răsunat de strigătele lor. Intru cât mișcarea creștin-socială tratează aceste rele, el trebuie să și arete simpatia sa. El cere egala îndreptățire a tuturor confesiunilor, dacă însă Evreii comit ast-fel de esecese, nu este de loc lucru de mirare, că partea adversă se împotrivesc. El conștură pe guvern să împărțesească și pe catolici de același drept și lumină, pe care nu voiesc nimeni să le ia Evreilor.

* Trad. „Reb.“

Evreii trebuie să merite mai întâiu emanciparea; nici-de-cum nu li s'a dat aceasta ca recunoaştere pentru virtuţile lor. El regretă, că între Evreii elementele bune nu sânt aşa de active ca cele rele; el nu voieşte să facă pe toată vremea responsabilă asupra punctului egalităţii constituţionale a Evreilor, deşi ei i au îngreunat aceasta atât lui cât şi partidei sale. Presa jidovească în luptă pentru cultură a întrecut în cinism pe cele late. Agitaţia luptei pentru cultură nu este îndreptată numai contra catolicilor, ci contra întregului creştinism. El nu voieşte să atace prin această observaţiune, ci spera intrarea şi întoarcerea cetăţenilor evrei.

Partida progresistă, care acum voieşte să apere pe Evreii, a dat odinioară mână de ajutor pentru înlăturarea celor trei articole din constituţie. De la mişcarea antisemitică şi de la interpelare aşteaptă binele, ca Evreii, să devie mai înţeleşi şi mai moderaţi, şi să se convingă, că cu principiul egalităţii îndreptăţiri nu s'a isprăvit totul, că rămâne a se dovedi dacă s'au împlinit toate aşteptările, legate de emancipare.

Seiffarth se unese cu explicaţiunile lui Hänel. Principiile creştinismului nu permit persecutarea Evreilor. Şi aducerea aminte de 1870 oprise persecuţiunea: cestia Evreilor precum şi cea socială se pot rezolva numai prin toleranţa creştinească.

Deputatul de Heydebrand şi de Lasa, află că este neobişnuit ca opoziţie să facă obiectul unei interpelări a guvernului, care petiţie nu e adresată Camerei şi care n'a ajuns încă la adresă; şi mai neobişnuit încă ca să ceră scutul guvernului pentru Evreii tocmai aceia, cari în alte cetăţi i fac cea mai mare opoziţie. Nimeni nu poate să conteste o deosebită răe opinie contra unei părţi a Evreilor, care se împărţesc de toată Europa. El trebuie însă să protesteze contra aserţiunii că partidul conservator ar fi dat nascerii agitaţiunii anti semitice. El face apel la Evreii circumspecţi ca se arete stima faţă cu instituţiunile creştine şi legile ţerei, care îl aperi, să fie mai cu tact şi mai moderaţi, căci la din contra nici o putere şi nici o interpelare nu va pute înabuşi o mişcare, respinsă din convicţiunea cea mai intimă creştinească a poporului.

După Heydebrand urmează Virchow în sensul lui Hänel el întreabă pe conservatori dacă urec numai pe semii bărbătesci? (Iaritate). Agitaţia contra Evreilor nu datează de azi. Ea s'a lăţit aşa de mult încât a sosit timpul ca fie ce om să intervie pentru susţinerea drepturilor constituţionale câştigate aşa de greu. El nu înţelege cum se poate că va fi posibil a împiedica imigrarea Evreilor; tot aşa şi cu schimbarea ce se face între religiune şi rasă. Deocamdată atacurile nu sânt îndreptate contra religiunii, ci contra gîntei. În fine invidia este ceea ce irită spiritele contra Evreilor pentru averea ce şi câştigă pentru creşterea ce şi însuşeşte şi dau copiilor. Aceasta nu e o imputare!

Hobrecht susţine că camera nu e competentă de a desvolta problemele interesante ştiinţifice şi etice ale cetăţenilor. El dorece ca organele cetăţenesci să nu fie trase în serviciul tendinţei de partid. O privire în interiorul nostru ne va arăta ce ne lipseşte; şi Evreii să privească în interiorul lor; în ambele părţi există defecte. Nu parlamentul, ci societatea poate lucra.

Träger se opune din toate puterile mişcării anti-semitice. Evreii pretundenţi sânt cetăţenii cei mai folositori. El regretă că desbaterea de azi a devenit posibilă. Cestia ovrască s'a rezolvat de 23 ani. Azi, ce e drept, toate silinţele umane sânt alungate ca doctrinare.

Windthorst se unese cu Reichensperger. El nu voieşte goana Evreilor, dar nici a creştinilor. Guvernul şi liberalii înşişi au descreditat statul prin lupta pentru cultură şi legea supravegherii scoalelor. Subjugarea bisericeii trebuie să înceteze. Oratorul cere reformarea legislaţiei economice şi sociale în sensul creştinesc, mai cu samă o reformă a sistemului acţiunilor şi înfiinţarea legilor din Maiu; prin aceasta s'ar rezolva şi cestia Evreilor. (Aplause în centru.)

Continuarea dezbaterii s'a amânat pentru Luni la 10 oare. Îmbulzeala dinaintea camerei pentru biletele de Luni e mare.

Varietăţi.

* (Principele moştenitor în Maramureş.) „Dacă principele Rudolf” — scrie „Egyetértés” — nu avu noroc la vânătoarea de urşi în Maramureş, apoi ziua din urmă totuşi i oferi o plăcere. Principele a dorit se vadă două părechi tinere din popor în costum naţional. I s'au prezentat o păreche de Ruteni şi una de Români. Cea de Ruteni nu făcu vre-un efect mai deosebit, cu atât mai mult însă atrase atenţiunea principelui şi a suitei sale părechia românească; junele de 23 de ani Ioan Codru şi juna de 18 ani, Aneta Ovrinu. Sofia pretorului din Sigetul Marmatei a procurat fetei române un costum frumos care i-a mai potenţat frumuseţea. Părul bogat negru ca peana corbului, ochii răpitori negri, genele şi sprâncenele negre şi în fine, dinţii albi ca zăpada, buzele purpurie, gâtul alb, talia svelta, a fost de ajuns, ca privirea tuturorora se rămână aţintită numai asupra acestei fiinţe, care în costumul ales, cătrînţa lată de mătăsoasă neagră, un şal de mătăsoasă albăstră, florile din păr ş. a. era o frumuseţe ideală. Nu mai puţin decât o oară şi jumătate a admirat societatea pe frumoasa fată română, care a fost îndată şi fotografată. Se mai ştie, că Alteţa S'a principele Rudolf ar fi dorit să o audă şi cântând, însă ea, emoţionată, nu putu împlini cererea aceasta.

* (Stipendii pentru elevi şi eleve de pedagogie). Din partea In. Ministeriu r. u. de culte şi instrucţiune publică s'a scris concurs pentru 12 stipendii vacante à 100 fl. din fundaţiunea „Beşan” menite pentru elevi şi eleve de pedagogie fără deosebire de confesiune şi naţionalitate. Petiţiunile instruite cu atestat de boţe, testimoniu şcolastic, atestat despre starea materială a părinţilor şi cu adeverinţă autentică despre stipendii sau ajutoare, ce ar mai ave respectivii din alte fundaţiuni, sânt a se promova pe calea direcţiunii (consiliului directoral) până la 20 Decembrie st. nou a. c. deadreptul la Rudnyan csky Ferencz, epitolul fundaţiunii în Budapesta (IV cerc (kerület) strada koronaherczegutca Nr. 6.)

* (Comitatul Sibiin). Comitetul permanent al comitatului este conchemat pe 9 Decembrie n. la şedinţă, carea se va ţine în sala comitatului.

* (Prelegerea), ce după cum am anunţiam în nrul trecut, era să o ţină doamna Abadie în favoarea sâracilor din Sibiu, la cererea mai multora se amână pe de altă dată.

* (Agitaţiunea contra armatei). După cum ne spune „Ellenzék” în Cluj se continuă provocaţiunile contra miliţiei. Această foaie ne istorisece în deosebi despre două casuri, cari sânt următoarele: Samoil Debrezzeni, servitorul colegiului reformat insultând în prima Dec. pre un oficer, care'i veni înainte, fu de acesta străpuns cu sabia. Tot în sara aceea s'a întemplat o bătaie între vreo 3—4 soldaţi şi mai mulţi locuitori din suburbiul Clujului. În clipa, când era pacea gata, un incident neaşteptat strică pacea, deoarece un suburban cu cuvintele: „Na soldatul e lovî cu un par în faţa unui soldat, care plin de sânge s'a şi perdut în întunecul nopţii.

* (Dreptate ungurească). „Ca respons la scrisoarea publicată sub titlul acesta în Nr. 90 al foaiei noastre, scrie „Gaz. Tr.” de Joi, unde se da expresiune mirării, că grădnariul ungar din Cian, care a împuşcat pe un locuitor român de acolo, a fost absolvat de către tribunalul reg. din Turda, primim din partea d-lui procuror regesc din Turda, următoarea epistolă scrisă în limba română.

„Prea onorate d-le Redactor! Spre rectificarea articolului apărut în „Gazeta Transilvaniei” din 21 Noemvre, între Diverse, ve rog se daţi ospitalitatea în foaia D-Voastre alături de descrieri obiective. — Fiind a prea on. D-Voastre cu deosebita consideraţiune.”

Turda Noemvre 28.

Csekme Béla,

procuror reg.

„În Nr. 90 din 21 Noemvre al „Gazetei Transilvaniei” între „Diverse” sub titlul: Dreptate ungurească”, descriindu-se cazul pertractării finale a lui Fabian Iosif Zsigmond, din foaia „Magyar Polgár” din Cluj, după recitarea obiectivă a casului din foaia amintită, scriitorul ilustrădu'l cu un comentariu necorespunzător faptului nu întrelasă a da expresiune suspiciunii faţă cu procedura tribunalului.”

„Tribunalul regesc din Turda pe baza codicelui penal unguresc §§-i 75 şi 79 a absolvat pre Fabian Iosif Zsigmond de sub acusa omorului în lipsa dovezilor de intenţiune spre omor, şi pre baza apărării proprii, căci sub investigaţiune şi mai vértos la pertractarea finală s'a dovedit, că F. I. Zs. cu arma, care a avut-o la sine în contra deşilor prevaricatori, si care era încărcată cu alice de passere, a tras asupra prevaricatorilor aflători în grădina pentru înspăimântarea lor noaptea în întunec şi fără nici o direcţiune; s'a dovedit mai departe, că Alexandru Girbu cu soful seu Pan-teleimon Juran se gătau pentru intimidarea lui F. I. Zs. nu numai ci Alexandru Girbu între injurături de D-şeu şi vorbe ameninţătoare provoca pre Pant. Juran la atacarea nimitului păstor de grădină, precum toate aceste însuşi Pant. Juran le a recunoscut la pertractarea finală.”

Deci dacă tribunalul regesc a absolvat pre acusatul de sub crima omorului definit în §. 279 sau 281 al articolului de lege V din anul 1878, intrat în viaţă cu 1 Septemvre 1880, strict în sensul acelu articolu de lege a judecat — ear' din contra scriitorul şi a dovedit inexacta informaţiune în lucru, căci cum se vede, nu are cunoştiinţă, că procurorul regesc, susţinând acusa în privinţa omorului neprecugetat, definit în §. 291 al Codicelui penal, a propus ca pedeapsă în carcerarea pre 1 an a acusatului, şi că sentinţa de absolvare fu prin acelaşi motiv apelată.

* (Gendarmeria în Ungaria). Ministrul president Tisza a prezentat dietei un proiect de lege referitoriu la introducerea gendarmeriei în Ungaria. În Ardeal există deja. În acest proiect de lege introducerea poliţiei de stat în toată ţeara se proclamă de principiu, deşi realizarea lui din cauze financiare trebuie să se amâne vre o câtu-vă ani. După acest proiect toată ţeara se împărţese în 6 cercuri poliţiene. Unul dintre aceste cercuri se formează din jurisdicţiunile ardeleni ce centrul în Cluj. Al doilea centru va fi în Szegedin, care deja în anul viitor se va organiza. Organizarea celorlalte cercuri va intra în viaţă treptatim.

* (Vărsatul în Braşov). Din 14—20 Noemvre s'au bolnăvit de vârstă 124 de persoane dintre cari au murit 30. Din 21—27 Noemvre s'au bolnăvit 103 şi au murit 18. În Sibiu încă s'a ivit un cas de boala vărsatului.

* (Emisari militari). Se ştie că în Budapesta mai mulţi emisari militari din România s'ar strădui, a câştiga oficeri din armata ungar. pentru armata românească. — Vorbă să fie!

* (Calea ferată Mărăşesci-Buzeu). În revista sa dela 12 curent „Putna” face o dare de samă asupra sosirii celui dintăiu tren dela Mărăşesci la Focşani. Duminecă, la 9 Noemvre mai mulţi cetăţeni plecară cu trasurile la Mărăşesci, pentru ca să întovărăşască corpul tehnic cu primul

tren până la gara de Focşani. Pe la o oară după ameşti orăşenii se aflau la gara ca să salute sosirea trenului. Publicul era înpacient, căci trecu oara ficită şi trenul nu mai sosia. Causa întârzierii era că la fie care comună poporul se indeseua şi cer a să fie primit în tren. În fine, pe la oara 3 trenul se apropia, se auzi şeratul maşinei, musica execută marşul, şi trenul frumos decorat cu o mulţime de steaguri tricolore cu brazii, purtând pe maşină o tablă cu inscripţia: „Uram prosperitate oraşului Focşani” cu vapoarele ticsite de poporul ce venise de prin state, intră în reionul garei în aclamaţiunile entusiaste ale cetăţenilor ce aşteptau şi ale acelor ce se aflau în vagoane.

(O serbătoare naţională în Dobrogea). Celebrarea descălăcării a dona a Românilor în Dobrogea, se va face în 23 Noemvre viitor, cu mare pompă, în provincia noastră transdunăreană. Dispoziţiile luate sânt din cele mai eficace. Şi anume:

„În ziua de 23 Noemvre la 7 oare dimineaţa, dece lovitură de tunuri vor anunţa populaţiunile Dobrogei, acea zi. Toate garnisoanele Dobrogei, în tot cursul acelei zile, vor fi în mare ţinută. Toţi funcţionarii publici vor fi prezenţi în sala prefecturilor respective la 9 şi jumătate oare din zi. Toate bisericile din Dobrogea dimpreună cu moscheele şi sinagogele vor oficia un Te-deum la 10 oare din zi. În comunele Tulcea şi Constanţa, prefectul va însărcina câte un agent administrativ pentru a reprezenta guvernul la Te-deum, în fie-care biserică, moschee şi sinagogă din acele oraşe. Pentru celelalte comune urbane, capii de arondisment vor delega întocmai ca prefectii. În toate comunele rurale unde va exista biserică, moschee sau sinagogă, va asista la oficiul divin primarele comunei cu întreg consiliul comunal. Acolo unde se vor găsi trupe, aceste vor lua parte la oficiul divin. În comunele rurale după săvârşirea oficiului divin, primarele comunei sau notarul va da lectură cu glas mare, proclamaţiunea Alteţei Sale Regale Carol I dată cu ocazia ocupării Dobrogei. Toate comunele urbane şi rurale, vor trimite la cuneele din reşedinţă a districtelor câte un reprezentant pentru a lua parte la Te-deum şi la celebrarea dela 23 Noemvre.

* (Telefonul în China). Chinezii în timpul din urmă înaintează depeşele lor prin telefoane. La compania americană „Bell” au urmat foarte multe comandări.

* (Aethiopen la lavare). Ni se trimite spre publicare: „Observatoriul” cu de două ori trei rude lungi de săpun în posunare şi una în mână, freacă deşi curgeau sudorile spăland pe oare cine. Ce faci? întreabă un trecătoriu. — Scii ce va să dăca: „Aethiopen lavare”! Dar cine e Etiopul (negrul, arapul) dtale?

„Pune mare H în frunte
După el un a golaş;
Într'acesta H puncte
Pân la în drăgălaş.
Eată ai
De ce întreabai?
— Sporiu la lucru!

Bibliografie.

Densuşianu Nic., Cercetări istorice în arhivele şi bibliotecile Ungariei şi ale Transilvaniei. Raport înaintat Academiei române. Bucureşti 1880.

D. Comşa şi Eugen Brote, Călnădăriul bunului econom pe anul comunal 1881. Anul V. Sibiu. Preţul 45 cr. sau 1 leu n. Negrutiu Nicolae F., Calendarul sateanului romanu pe anul ordinaru 1881. Urmatu de cartea III din „Biblioteca sateanului romanu.” Gherla. Preţul 30 cr.

Grapini Patimilii I., Secretele alorui trei nopţi seu trei morţi vii. Romanu englesu dupa Frankstein. Gherla 1880. Preţul 50 cr.

Reportul comitetului Societăţii pentru cultura şi literatura română în Bucovina

